

The Relationship between Dark Triad Personality Traits and Academic Entitlement: The Mediating Role of Academic Ethics

Fatemeh Maroofi ¹✉, Farid Neshat Gharamaleki ², and Reyhaneh Maroofi ³

1. *Corresponding Author*, Department of Psychology, University of Tabriz, Tabriz, Iran. E-mail: fatemehmrf96@gmail.com
2. Department of Psychology, University of Tabriz, Tabriz, Iran. E-mail: farid.neshat@yahoo.com
3. Department of Psychology, University of Tabriz, Tabriz, Iran. E-mail: hanamrf036@gmail.com

ABSTRACT

The present study aimed to examine the relationship between the Dark Triad personality traits (psychopathy, Machiavellianism, and narcissism) and academic entitlement through the mediating role of academic ethics. This research was descriptive–correlational in nature and used path analysis. The statistical population included all students at universities in Tabriz during the 2025–2026 academic year. A total of 400 students were selected through convenience sampling and were assessed using the Dark Pentad Personality Traits Questionnaire (Yousefi et al., 2021), the Academic Entitlement Scale (Chowning & Campbell, 2009), and the Academic Ethics Questionnaire (Golparvar, 2010). After 40 questionnaires were excluded, data from 360 students were analyzed. Data analysis revealed that psychopathy and Machiavellianism had a significant negative relationship with academic ethics, and, along with narcissism, positively predicted academic entitlement. Furthermore, academic ethics showed a significant negative relationship with academic entitlement and mediated the relationships of psychopathy and Machiavellianism with academic entitlement. These findings suggest that dark personality traits can lead to maladaptive academic behaviors such as entitlement by weakening academic ethics. Accordingly, promoting academic values and strengthening academic ethics among students can serve as an effective strategy to reduce entitled attitudes in academic settings.

Keywords: academic ethics, academic entitlement, dark personality traits, Machiavellianism, narcissism, psychopathy

Cite this Article: Maroofi, F., Neshat, F., & Maroofi, R (2026). The Relationship between Dark Triad Personality Traits and Academic Entitlement: The Mediating Role of Academic Ethics. *Educational Psychology*, 22(81), 63-88. <https://doi.org/10.22054/jep.2026.89711.4305>

© 2026 by The author(s) retain the copyright

Publisher: Allameh Tabataba'i University Press

DOI: <https://doi.org/10.22054/jep.2026.89711.4305>

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Higher education plays a fundamental role in shaping students' psychological development. In such an environment, adaptive and ethical behaviors promote personal growth and academic success, while maladaptive attitudes may undermine learning quality and interpersonal relationships. Maladaptive academic behaviors, such as academic dishonesty, procrastination, and academic entitlement, have been reported among university students (Salamat & Fooladchang, 2024; Jafari & Barzegar Bafrooei, 2025).

Academic entitlement refers to students' unrealistic expectations for academic success or special treatment without making sufficient effort (Miller, 2013). Entitled students often fail to take responsibility for their performance. They disregard academic regulations and demonstrate a sense of superiority or exaggerated self-importance (Ellis et al., 2021; Rafiei et al., 2025). This phenomenon can reduce intrinsic motivation, weaken ethical commitment, and disrupt academic integrity. Among personality factors associated with such tendencies, the Dark Triad traits—Machiavellianism, psychopathy, and narcissism—have received considerable attention (Paulhus & Williams, 2002). These socially aversive traits are characterized by manipulative interpersonal styles, low empathy, and moral disengagement (Moshagen et al., 2018; Curtis et al., 2022). In academic contexts, diminished adherence to ethical standards may act as a mediating mechanism linking dark personality traits to entitlement. Therefore, this study aimed to explain academic entitlement based on the Dark Triad traits through the mediating role of academic ethics.

Research Question(s)

- 1) Is there a significant relationship between Machiavellianism and academic ethics?
- 2) Is there a significant relationship between psychopathy and academic ethics?
- 3) Is there a significant relationship between narcissism and academic ethics?
- 4) Is there a significant relationship between Machiavellianism and academic entitlement?
- 5) Is there a significant relationship between psychopathy and academic entitlement?

- 6) Is there a significant relationship between narcissism and academic entitlement?
- 7) Does academic ethics mediate the relationships between the Dark Triad personality traits (Machiavellianism, psychopathy, narcissism) and academic entitlement?

Literature Review

Previous studies have highlighted the detrimental role of Dark Triad traits in moral and academic functioning. Individuals high in these traits often pursue personal goals through manipulative or unethical means (Khan et al., 2025; Moshagen et al., 2018). For instance, Machiavellian individuals tend to justify unethical conduct to achieve success. Individuals with psychopathic traits display impulsivity and moral indifference. Individuals with narcissistic traits seek admiration and superiority (Nehrlich et al., 2019; Tavallaei & Sajadinezhad, 2025).

Empirical findings consistently indicate a positive association between Dark Triad traits and academic entitlement (Fromuth et al., 2019; Darakhshanfar et al., 2025; Shafait & Sahibzada, 2025). On the other hand, academic ethics—which encompasses honesty, fairness, and responsibility (Poff, 2023)—has been identified as a protective factor against unethical and entitled behaviors. Lower levels of academic ethics can lead to moral justification and a weakened sense of self-regulation, thereby fostering entitlement (Boswell, 2012; Srejecki et al., 2023). Therefore, ethical attitudes may serve as a mediating mechanism in the relationship between Dark Triad traits and academic entitlement.

Methodology

The study was descriptive–correlational in design and utilized path analysis. The statistical population included all university students in Tabriz during the 2025–2026 academic year. A total of 400 students were selected through convenience sampling; after 40 questionnaires were excluded, data from 360 participants were analyzed. The instruments used in this study included the Dark Pentad Personality Questionnaire (Yousefi et al., 2021), the Academic Entitlement Scale (Chowning & Campbell, 2009), and the Academic Ethics Questionnaire (Golparvar, 2010). Data were analyzed using SPSS 23 and AMOS 24 software.

Conclusion

The results indicated that Machiavellianism and psychopathy negatively predicted academic ethics, while all three Dark Triad traits positively predicted academic entitlement. No significant relationship was found between narcissism and academic ethics. Academic ethics, in turn, negatively predicted entitlement. The mediation analysis showed that academic ethics significantly mediated the effects of Machiavellianism and psychopathy on academic entitlement. These findings underscore the pivotal role of academic ethics in reducing maladaptive academic attitudes. Students with high levels of manipulative or antisocial tendencies may rationalize unethical behaviors and exhibit entitlement. Consequently, strengthening moral education and ethical responsibility within educational systems can help mitigate such tendencies. Future studies are recommended to examine these relationships in diverse populations and explore the cultural factors influencing ethical and entitled attitudes.

Ethical Considerations

Author Contributions

All authors contributed equally to the conceptualization, data collection, and writing of the article.

Data Availability Statement

Data available on request from the authors.

Ethical Considerations

The authors complied with ethical principles in conducting and publishing this research, as confirmed by all authors.

Conflict of Interest

“The authors declare no conflict of interest.”

Acknowledgements

The authors would like to thank all participants in the present study and the reviewers for their structural and scientific feedback.

Funding

This research did not receive any specific grant from funding agencies in the public, commercial, or not-for-profit sectors.

رابطه صفات سه گانه تاریک شخصیت با محق پنداری تحصیلی به میانجی گری اخلاق تحصیلی

فاطمه معروفی^۱؛ فرید نشاط قراملکی^۲، و ریحانه معروفی^۳

۱. نویسنده مسئول، گروه آموزشی روان‌شناسی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران. رایانامه:

fatemehmrf96@gmail.com

۲. گروه آموزشی روان‌شناسی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران. رایانامه: farid.neshat@yahoo.com

۳. گروه آموزشی روان‌شناسی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران. رایانامه: hanamrf036@gmail.com

چکیده

هدف پژوهش انجام‌شده بررسی رابطه صفات سه گانه تاریک شخصیت (جامعه‌ستیزی، ماکیاولیسم، خودشیفتگی) با محق‌پنداری تحصیلی به میانجی‌گری اخلاق تحصیلی بود. پژوهش حاضر توصیفی و از نوع همبستگی بوده که با استفاده از روش تحلیل مسیر صورت گرفته است. جامعه‌ی آماری این پژوهش تمامی دانشجویان دانشگاه‌های شهر تبریز در طول سال تحصیلی ۱۴۰۴ بود، تعداد ۴۰۰ نفر به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شد و با استفاده از پرسشنامه‌های صفات پنج‌گانه تاریک شخصیت (یوسفی و همکاران، ۲۰۲۱)، محق‌پنداری تحصیلی (چونینگ و کمبل، ۲۰۰۹) و اخلاق تحصیلی (گل‌پرور، ۲۰۱۰) موردسنجش قرار گرفتند. پس از تحلیل داده‌های پژوهش، یافته‌ها حاکی از آن بود که صفات جامعه‌ستیزی و ماکیاولیسم با اخلاق تحصیلی رابطه‌ای منفی و معنادار دارند و به همراه صفت خودشیفتگی پیش‌بینی‌کننده‌ی مثبت محق‌پنداری تحصیلی می‌باشند. همچنین اخلاق تحصیلی نیز رابطه‌ای منفی و معنی‌دار با محق‌پنداری تحصیلی داشته و توانسته بود رابطه بین دو صفت تاریک جامعه‌ستیزی و ماکیاولیسم با محق‌پنداری تحصیلی را میانجی‌گری نماید. این نتایج نشان داد که صفات تاریک شخصیت از طریق ضعیف نگاشتن اخلاق تحصیلی می‌تواند منجر به بروز رفتارهای ناسازگار تحصیلی مانند محق‌پنداری شوند. لذا بر این اساس، آموزش ارزش‌های آکادمیک و تقویت اخلاق تحصیلی در میان دانشجویان، می‌تواند به‌عنوان راهبردی مؤثر بر کاهش نگرش‌های محق‌پندارانه‌ی آنان باشد.

کلیدواژه‌ها: اخلاق تحصیلی، خودشیفتگی، صفات تاریک شخصیت، ضداجتماعی، ماکیاولیسم، محق‌پنداری تحصیلی

استناد به این مقاله: معروفی، فاطمه، نشاط، فرید، معروفی، ریحانه. (۱۴۰۵). رابطه صفات سه گانه تاریک شخصیت با محق

پنداری تحصیلی به میانجی‌گری اخلاق تحصیلی. *روان‌شناسی تربیتی*، ۲۲ (۸۱)، ۶۳-۸۸

<https://doi.org/10.22054/jep.2026.89711.4305>

© ۲۰۲۶ نویسنده (گان)

ناشر: دانشگاه علامه طباطبائی

مقدمه

آموزش، تعلیم و تربیت را می‌توان یکی از مهم‌ترین عناصر زندگی اجتماعی بشر به شمار آورد، به‌طوری‌که چه در گذشته و چه امروزه، نهادهای دخیل در امر آموزش و پرورش از بنیادین‌ترین و تأثیرگذارترین نهادهای اجتماعی در هر اجتماع به شمار می‌روند. چراکه نقشی مهم و بی‌بدیل در پرورش اعضای جامعه، گسترش دانش و ارزش‌های علمی، و تربیت اخلاقی، اجتماعی و فرهنگی ایفا می‌کنند. در نتیجه توجه به عملکرد بهینه و سلامت این نهادها و اعضای آنها، حائز اهمیت می‌نماید. در همین راستا، عوامل متعددی ممکن است به کاهش تأثیر و دامنه نفوذ آموزشی نهادهای آکادمیک و یا افزایش تنش‌های روان‌شناختی بین اعضای آنها بینجامد. به‌عنوان نمونه، پدیده‌هایی نظیر قلدری (Jafari & Barzegar Bafrooei, 2025) و تقلب (Salamat & Fooladchang, 2024) بخشی از معضلات پیش روی محیط‌های آموزشی هستند. در این میان، یکی از پدیده‌های آسیب‌زایی که در سال‌های اخیر مورد توجه پژوهشگران قرار گرفته، محق‌پنداری تحصیلی^۱ است؛ مفهومی که به نظر می‌رسد منعکس‌کننده عاملی چشمگیر در تضعیف تعاملات سازنده، کاهش انگیزش یادگیری و اختلال در کارکردهای آموزش عالی است (Rafiei et al., 2025).

محق‌پنداری تحصیلی را می‌توان انتظارات بالای دانشجویان و دانش‌آموزان برای کسب موفقیت بدون تلاش کافی، توقع از اساتید، معلمان و آموزگاران برای انطباق با خواسته‌های فردی آنها و نیز انتظار دریافت امتیازهای خاص صرف‌نظر از عملکرد واقعی تعریف نمود (Miller, 2013). به باور Ellis و همکاران (2021)، دانشجویانی که شناخت و رفتار محق‌پندارانه از خود نشان می‌دهند، نظام آموزشی را موظف به تأمین نیازها و خواسته‌های خود می‌دانند و خود را مسئول نتایج عملکرد تحصیلی‌شان نمی‌دانند. این گروه از دانشجویان معمولاً دیدگاهی طلبکارانه نسبت به اعضای هیئت‌علمی و ساختار دانشگاهی دارند، و در بسیاری از موارد نسبت به رعایت قوانین و هنجارهای محیط آموزشی بی‌تفاوت یا حتی مقاوم‌اند (Rafiei et al., 2025). این دانشجویان صداقت و فروتنی ضعیفی داشته (Bertl et al., 2019) و معمولاً انگیزه‌هایی ناسازگار با عملکرد واقعی خود

دارند، چرا که محق‌پنداری همواره منجر به دستیابی واقعی به اهداف تحصیلی در این افراد نمی‌گردد (Smith, 2021). در واقع، محق‌پنداری تحصیلی می‌تواند به عنوان مانعی میان دانشجویان و بهره‌مندی آن‌ها از مزایای واقعی تحصیلات دانشگاهی عمل کند. این پدیده ممکن است از طریق ممانعت از انتقال و تثبیت دانش و بروز رفتارهای نامناسب در کلاس، تأثیرات منفی و مخربی بر فرآیند یادگیری داشته باشد، به طوری که در محیط آموزشی چالش‌هایی جدی ایجاد کرده و به بروز تنش میان دانشجویان و اساتید منجر می‌گردد (Knepp & Knepp, 2022).

در راستای تبیین علت یا علت‌های احتمالی این پدیده، یکی از بسترهایی که می‌توان به آن رجوع نمود، نظریات مرتبط با شخصیت و صفات شخصیتی هستند (Karim, 2022). به بیانی دیگر، می‌توان این فرض را مطرح نمود که رفتار محق‌پندارانه، متأثر از حضور و تأثیر برخی صفات شخصی پدیدار شده و بروز می‌یابد. در همین راستا، به نظر می‌رسد که نزدیک‌ترین ویژگی‌های شخصیتی و صفتی زمینه‌ساز، وجود برخی ویژگی‌های بیزاری‌آوری نظیر ماکیاولیسم^۱، جامعه‌ستیزی^۲ و خودشیفتگی^۳ هستند که در روان‌شناسی شخصیت تحت عنوان صفات تاریک شخصیت^۴ شناخته می‌شوند (Fromuth et al., 2019). این صفات که نخستین بار توسط Paulhus and Williams (2002)، در قالب یک سازه یکپارچه مطرح شدند، برای اشاره به سه ویژگی شخصیتی نامطلوب از نظر اجتماعی، یعنی خودشیفتگی، ماکیاولیسم و جامعه‌ستیزی (Moshagen et al., 2018) به کار می‌روند. ماکیاولیسم به ویژگی‌ای اشاره دارد که با دیدگاهی منفی و بدبینانه نسبت به ماهیت انسان و سبک تعامل بین فردی دست‌کاری‌کننده، سودجو و فریبکارانه شناخته می‌شود. افراد دارای این ویژگی، دیگران را صرفاً ابزاری برای دستیابی به اهداف خود می‌بینند و معمولاً رفتارهایی استثمار و فریبدهنده از خود نشان می‌دهند (Khan et al., 2025). خودشیفتگی با حس خودبزرگ‌بینی، تمایل به مورد توجه و تحسین قرار گرفتن، احساس برتری، خاص بودن و ناتوانی در همدلی با دیگران مشخص می‌شود (Khan et al., 2025) و در مقابل، جامعه‌ستیزی با ویژگی‌هایی نظیر رفتارهای تکانشی، تمایل به خشونت، هیجان‌خواهی، نبود همدلی و اضطراب اجتماعی

1. machiavellianism

2. psychopathy

3. narcissism

4. dark triad personality traits

پایین توصیف می‌گردد (Sajadinezhad & Tavallaee, 2025). بررسی‌ها حاکی از این است که افراد دارای این ویژگی‌های تاریک شخصیتی، تمایل دارند تا در بستر روابط بین‌فردی خود در محیط‌های آموزشی، سازمانی و اجتماعی، روی به رفتارهایی بیاورند که در راستای به حداکثر رساندن نفع شخصی آن‌ها، آسیب به منافع دیگران و زیر پا گذاشتن هنجارهای محیط است (Moshagen et al., 2018) این گونه به نظر می‌رسد که می‌توان چنین الگویی را در ارتباط با محق‌پنداری تحصیلی نیز شناسایی نمود و مدنظر قرار داد؛ براین‌اساس می‌توان مفروض داشت، رفتارهای محق‌پندارانه استراتژی‌هایی هستند که متأثر از حضور و وجود صفات تاریک شخصیت برانگیخته می‌شوند و در راستای اهداف مرتبط مورد استفاده قرار می‌گیرند (Curtis et al., 2022). رفتارهای محق‌پندارانه بسته به ویژگی تاریکی که آن‌ها را برمی‌انگیزاند، می‌تواند تلاشی به شمار رود در جهت ارضاء حس خودبزرگ‌بینی فرد خودشیفته، نیاز به پیشرفت و پیروزی فرد ماکیاولیست، یا تلاشی در راستای قانون‌شکنی، طغیان علیه مراجع قدرت، بی‌اعتنایی و آسیب رساندن به احساسات دیگری در افراد جامعه‌ستیز (Curtis et al., 2022). در همین راستا بررسی ادبیات پژوهشی نیز از این دیدگاه حمایت می‌کند. به‌طور مثال Shafait and Sahibzada (2025) اعتقاد دارند که بر اساس نظریه اجبار، افراد دارای ویژگی‌های تاریک شخصیت، تلاش‌های خود را بر تأمین نیازهای شخصی و نادیده گرفتن نیازها و حقوق دیگران معطوف کرده و همین امر، منجر به بروز رفتارهایی چون محق‌پنداری در آن‌ها تحصیلی می‌گردد. Smith (2021) نیز اشاره می‌کند که ماهیت دست‌کاری کننده قابل‌مشاهده در صفات تاریک شخصیت، درنهایت منجر به رفتارهای دست‌کاری کننده‌ای می‌گردد که یکی از آن‌ها، محق‌پنداری تحصیلی است. همچنین Darakhshanfar و همکاران (2025) نیز نشان دادند که بین صفات تاریک شخصیت و محق‌پنداری تحصیلی، رابطه وجود دارد، به‌طوری‌که در پژوهش صورت گرفته توسط آن‌ها، صفات ماکیاولیسم و جامعه‌ستیزی، به‌عنوان پیش‌بینی‌کننده‌های مهم محق‌پنداری تحصیلی شناخته شده‌اند که موجب افزایش ظهور و بروز این ویژگی، علی‌الخصوص در محیط‌های آکادمیک می‌شوند (Darakhshanfar et al., 2025). جدای از موارد مطرح‌شده، چنین نتایجی در پژوهش‌های دیگری چون Zewail (2025)، Karim (2022) و Foley (2020) نیز تکرار شده است.

چنانچه بیان شد، صفات تاریک شخصیت یکی از عوامل مؤثر در بروز رفتار محق‌پنداری در محیط آکادمیک به شمار رفته و برای این ادعا، ادبیات پژوهشی غنی وجود دارد (Curtis et al., 2022؛ Zewail, 2025; Karim, 2022). با این حال، در راستای فهم این مهم که صفات تاریک شخصیت با چه سازوکاری رفتار محق‌پنداری تحصیلی را به راه می‌اندازند، خلأ پژوهشی قابل توجهی مشاهده می‌شود. در این راستا چنین به نظر می‌رسد که یکی از عوامل مهمی که می‌تواند در راه‌اندازی یا امتناع از بروز یک رفتار مخرب تأثیرگذار باشد، میزان پابندی به هنجارها و به بیان ویژه‌تر، اخلاقیات و ذخایر اخلاقی فرد و مشخصاً در محیط تحصیلی می‌باشند (Poff, 2023). به بیان Oelrich و همکاران (2024) احتمالاً یکی از محوری‌ترین عواملی که رفتارها و باورهای افراد دارای صفات تاریک شخصیت را از دیگران متمایز می‌کند، پابندی به هنجارهای اخلاقی و استدلال اخلاقی است. در نتیجه می‌توان انتظار داشت که پابندی به اخلاق تحصیلی یا عدم پابندی به آن در محیط تحصیلی، می‌تواند به عنوان عامل میانجی در رابطه بین صفات تاریک و محق‌پنداری تحصیلی عمل کند. اخلاق تحصیلی^۱ را می‌توان به معنای پابندی به ارزش‌هایی چون پرهیز از فریبکاری و دروغ‌گویی، تلاش و کوشش شخصی در جهت دستیابی به موفقیت‌های تحصیلی و رعایت صداقت و درستکاری دانست که به منظور حفظ حریم و حقوق دیگران در محیط آکادمیک تدوین و طراحی شده‌اند (Poff, 2023). بررسی‌ها نشان می‌دهد که گرایش به ارزش‌های اخلاقی از جمله عوامل پیش‌بینی‌کننده اجتناب از تقلب و رفتارهای نامطلوب در محیط‌های آموزشی به شمار می‌آید (Shakiba rad et al., 2024). همچنین Srirejeki و همکاران (2022) گزارش کردند که ترکیب صفات تاریک و ضعف اخلاق تحصیلی، احتمال بروز رفتارهای خلاف هنجار را افزایش می‌دهد. چنین به نظر می‌رسد که، تضعیف اخلاق تحصیلی می‌تواند نگرش‌های محق‌پندارانه را تسهیل کند؛ زیرا دانشجویی که خود را ملزم به رعایت اصول اخلاقی نمی‌داند، احتمالاً درک متفاوتی از مفهوم محق‌پنداری دارد و ممکن است خود را شایسته امتیازاتی بیش از تلاش واقعی‌اش بداند (Boswell, 2012). بررسی پیشینه نظری نیز حاکی از این است که احتمالاً این تضعیف اخلاقی از طریق سازوکار گسست اخلاقی^۲ (Bandura, 2011)، فقدان همدلی و یا تکانشگری و

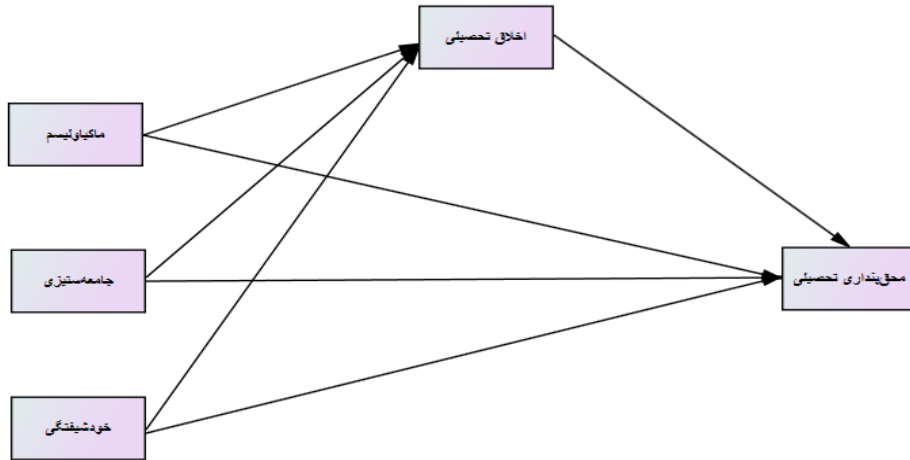
1. academic ethics

2. moral disengagement

ناتوانی در تنظیم هیجان (Moshagen et al., 2018) صورت می‌پذیرد. بدین معنی که افراد دارای صفات تاریک یا قادر به پایبندی به هنجارهای اخلاقی نیستند و یا با استفاده از مجموعه‌ای از سازوکارهای اخلاقی سعی می‌کنند تا هنجارهای اخلاقی خود را در جهت نیل به اهداف، غیرفعال کنند (Gajda et al., 2023). بدین ترتیب می‌توان حدس زد که ضعف اخلاقی و هنجاری برخاسته از صفات تاریک شخصیت که در پژوهش‌های متعدد نشان داده شده است (Moshagen et al., 2018; Van Scotter & Roglio, 2020) منجر به بروز رفتارهایی می‌شود که به‌وضوح با هدف به حداکثر رساندن نفع شخصی، ولو در ازای تضعیف و پایمال کردن حقوق دیگران است (DiLalla et al., 2021). در نتیجه‌ی این ضعف اخلاقی و هنجاری، رفتارهای مخرب تحصیلی چون محق‌پنداری بروز پیدا کرده و خود را به منصف ظهور می‌رسانند (Kinne et al., 2022)؛ بنابراین دور از انتظار نیست اگر تصور کنیم که صفات تاریک شخصیت، با توجه به ماهیت آسیب‌رسان، نفع‌جویانه و فرصت‌طلبانه‌ای که دارند، با استفاده از گسست اخلاقی، منجر به سستی اخلاقی و هنجاری در فرد شده و این سستی اخلاقی و هنجاری خود را به شکل رفتارهای مخرب تحصیلی از قبیل محق‌پنداری نشان می‌دهد (Kapoor & Kaufman, 2022). به بیان واضح‌تر، می‌توان تصور کرد، از آنجایی که افراد دارای صفات تاریک شخصیت گرایشی زیستی و ژنتیکی (Moshagen et al., 2018; Vernon et al., 2008) برای هنجارشکنی و رفتارهای بی‌زاری‌آور اجتماعی دارند، در جذب یا به‌کارگیری هنجارها ناموفق بوده، هنجارهای اخلاقی مرتبط با محیط تحصیلی را نقض کرده و روی به رفتارهای نفع‌جویانه، فرصت‌طلبانه و رقابت‌جویانه‌ای چون محق‌پنداری تحصیلی می‌آورند (Kapoor & Kaufman, 2022; Scholz et al., 2024).

بدین ترتیب، با در نظر گرفتن خلأ پژوهشی موجود در این حیطه، و نیز با توجه به مشاهده اقدامات و نگرش‌های محق‌پندارانه در محیط‌های آکادمیک و نقش مخرب آن در تضعیف کیفیت آموزش، شناسایی عوامل شخصیتی و اخلاقی زمینه‌ساز این پدیده ضروری است. بر این اساس هدف اصلی پژوهش حاضر پاسخ به این سؤال است که آیا اخلاق تحصیلی قادر به میانجی‌گری رابطه بین صفات سه‌گانه شخصیت و محق‌پنداری است یا نه؟

تصویر ۱. مدل نظری پژوهش

روش

طرح پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی و روش تحلیل آماری آن از نوع تحلیل مسیر^۱ بود. جامعه آماری این پژوهش دانشجویان دانشگاه‌های شهر تبریز در سال تحصیلی ۱۴۰۴ بود. نظر به اینکه در پژوهش حاضر هیچ دسترسی به لیست اعضا و خوشه‌های جامعه وجود نداشت، در نتیجه به منظور گردآوری اعضای گروه نمونه، از نمونه‌گیری در دسترس استفاده گردید. همچنین به منظور به دست آوردن تعداد اعضای گروه نمونه، حجم نمونه با در نظر گرفتن نظر Kline (2023) مبنی بر لزوم گردآوری داده از حداقل ۲۰۰ شرکت‌کننده در مدل‌های متوسط، احتمال افت آزمودنی و نیز غیرتصادفی بودن انتخاب شرکت‌کننده‌ها، ۴۰۰ نفر تخمین زده شد. در مرحله بعد، اعضای گروه نمونه با معیارهای ورود: ایرانی بودن، رضایت آگاهانه نسبت به شرکت در پژوهش و معیارهای خروج: تحت درمان بودن، پاسخ‌دهی شانس و پاسخ‌دهی بر اساس آمایه پاسخ غربال شدند. همچنین مورد توجه بود که داوطلبان شرکت در پژوهش، پیش از اجرا، از اهداف، حقوق خود و محرمانه بودن داده‌ها طی روند پژوهش آگاه شده و با رضایت آگاهانه در آن شرکت نمایند. در نهایت پس از تکمیل پرسشنامه‌ها، تعداد ۴۰ پرسشنامه به دلیل تکمیل ناقص، مخدوش بودن داده‌ها، و پاسخ‌دهی

شانسی و مبتنی بر آمایه پاسخ، از روند پژوهش کنار گذاشته شده و داده‌های باقی‌مانده با استفاده از نرم‌افزارهای Spss نسخه ۲۳ و Amos نسخه ۲۴ مورد تحلیل قرار گرفتند. ابزارهای مورد استفاده در این پژوهش به شرح زیر است:

۱. پرسشنامه محقق‌پنداری تحصیلی (AES)^۱: این پرسشنامه توسط Chowning and Campbell (2009) به منظور ارزیابی انتظارات غیرمعقول محصلین برای موفقیت، بدون توجه به تلاش و ظرفیت خود طراحی و تدوین شده است. پرسشنامه مذکور دارای ۱۴ گویه است که بر روی یک طیف لیکرت ۵ نمره‌ای (کاملاً نادرست=۱ الی کاملاً درست=۵) نمره‌گذاری می‌گردد. این پرسشنامه از دو خرده‌مقیاس مسئولیت بیرونی شده (گویه‌های ۱ تا ۹) و حق‌به‌جانبی (گویه‌های ۱۰ تا ۱۴) تشکیل شده است. همچنین لازم به ذکر است که در این پرسشنامه گویه ۶ به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شود. Chowning & Campbell (2009) به منظور در بررسی خود اعتبار سازه پرسشنامه را مطلوب و پایایی آن به روش ضریب آلفای کرونباخ را ۰/۸۱ (برای بعد مسئولیت بیرونی شده) و ۰/۶۲ (برای بعد حق‌به‌جانبی) به دست آوردند. همچنین Mahbad and Fooladchang (2018) در ترجمه و هنجاریابی این پرسشنامه به زبان فارسی، ضرایب آلفای کرونباخ آن را به ترتیب ۰/۷۲ و ۰/۷۱ برای خرده‌مقیاس‌ها و ۰/۸۱ برای کل مقیاس به دست آوردند.
۲. پرسشنامه صفات پنج‌گانه تاریک (DPQ)^۲: پرسشنامه صفات پنج‌گانه تاریک شخصیت توسط Yousefi و همکاران (2021) و به منظور ارزیابی صفات پنج‌گانه تاریک شخصیت طراحی و تدوین گردیده است. این پرسشنامه شامل ۲۰ گویه است که بر روی یک طیف لیکرت ۷ درجه‌ای (کاملاً مخالفم=۱ تا کاملاً موافقم=۷) نمره‌دهی می‌گردد. پرسشنامه مذکور شامل ۵ خرده‌مقیاس به شرح: ماکیاولیسم (سؤالات ۱ تا ۴)، جامعه‌ستیزی (سؤالات ۵ تا ۸)؛ خودشیفتگی (سؤالات ۹ تا ۱۲)، دگرآزادی (سؤالات ۱۳ تا ۱۶) و کینه‌توزی (سؤالات ۱۷ تا ۲۰) است. Yousefi و همکاران (2021) روایی سازه پرسشنامه را مطلوب گزارش نموده و پایایی آن به روش محاسبه ضرایب آلفای کرونباخ را برای کل پرسشنامه

1 academic entitlement scale
2 dark pentad questionnaire

۰/۷۵ و برای خرده مقیاس های آن بین ۰/۷۷ الی ۰/۸۶ گزارش کردند. لازم به ذکر است که در پژوهش حاضر، صرفاً از داده های گردآوری شده از سه خرده مقیاس ماکیاولیسم، خودشیفتگی و جامعه ستیزی استفاده شد.

۳- پرسشنامه اخلاق تحصیلی (AEQ)^۱: این پرسشنامه توسط Golparvar (2010) و به منظور سنجش اخلاق تحصیلی طراحی گردیده است. پرسشنامه شامل ۸ گویه است که بر روی طیف لیکرت ۷ درجه ای (کاملاً مخالفم=۱ تا کاملاً موافقم=۷) نمره گذاری می شوند. در این پرسشنامه گویه های ۳، ۴ و ۵ به طور معکوس نمره گذاری شده و نمره کل با جمع نمرات هر ۸ گویه به دست می آید به طوری که نمره ۸ نشان دهنده اخلاق تحصیلی پایین و نمره ۵۶ نشان دهنده اخلاق تحصیلی بالا است. همچنین لازم به ذکر است که پرسشنامه مذکور فاقد خرده مقیاس است. Golparvar (2010) در پژوهش خود پایایی بازآزمایی پرسشنامه را ۰/۶۴ و ضریب آلفای کرونباخ آن را ۰/۶۰ به دست آورد.

یافته ها

نمونه نهایی پژوهش حاضر شامل ۳۶۰ شرکت کننده بود. بررسی ویژگی های جمعیت شناختی اعضای گروه نمونه نشان داد که میانگین سنی کل گروه نمونه ۲۲/۶۱ و انحراف معیار آن ۴/۷۴ سال بود. همچنین حدود ۴۶ درصد شرکت کنندگان (۱۶۳ نفر) دارای جنسیت مذکر و ۵۴ درصد آن ها (۱۹۲ نفر) دارای جنسیت مؤنث بودند. بررسی مقطع تحصیلی شرکت کنندگان نشان داد که ۱۸ درصد شرکت کنندگان در حال تحصیل در مقطع کاردانی (۶۵ نفر)، ۶۹ درصد مقطع کارشناسی (۲۴۹ نفر) و حدود ۱۱ درصد (۴۱ نفر) در مقاطع تحصیلات تکمیلی بودند. جداول ۱ و ۲ میانگین، انحراف استاندارد، کجی و کشیدگی و ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش را منعکس می کنند:

جدول ۱. میانگین، انحراف استاندارد و چولگی و کشیدگی متغیرهای پژوهش

متغیر/شاخص	میانگین	انحراف استاندارد	چولگی	کشیدگی
۱. ماکیاولیسم	۹/۲۹	۵/۵۳	۱/۰۳	۰/۰۸
۲. جامعه‌ستیزی	۱۲/۰۵	۴/۹۰	۰/۳۳	-۰/۲۹
۳. خودشیفتگی	۱۹/۲۱	۶/۳۱	-۰/۸۲	-۰/۰۱
۴. اخلاق تحصیلی	۳۸/۹۸	۶/۴۳	-۰/۴۵	۰/۱۵
۵. محق‌پنداری	۳۴/۲۳	۸/۳۱	۰/۱۵	-۰/۱۸

جدول ۲. ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش

متغیر/شاخص	۱	۲	۳	۴	۵
۱. ماکیاولیسم	۱				
۲. جامعه‌ستیزی	۰/۵۱ ^{***}	۱			
۳. خودشیفتگی	۰/۳۱ ^{***}	۰/۲۲ ^{***}	۱		
۴. اخلاق تحصیلی	-۰/۲۷ ^{***}	-۰/۲۳ ^{***}	-۰/۰۲ [*]	۱	
۵. محق‌پنداری	۰/۳۳ ^{***}	۰/۲۹ ^{***}	۰/۱۹ ^{***}	-۰/۳۵ ^{***}	۱

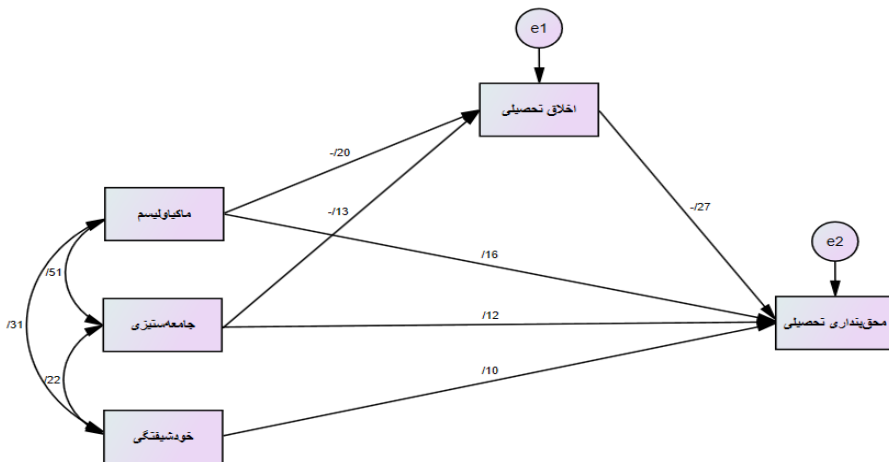
 $P^* < 0.05$ $P^{**} < 0.01$

مندرجات جدول ۲ حاکی از این است که به جز متغیرهای خودشیفتگی و اخلاقی تحصیلی که همبستگی معنی‌داری با هم ندارند ($r = -0.02$)، بین سایر متغیرهای پژوهش، به ویژه متغیرهای پیش‌بین (ماکیاولیسم، جامعه‌ستیزی و خودشیفتگی) با متغیر ملاک (محق‌پنداری تحصیلی) همبستگی متعارف و معنی‌دار وجود دارد؛ بنابراین پیش‌فرض همبستگی متعارف متغیرهای پژوهش محقق شده و در تدوین مدل ساختاری می‌توان تمام مسیرهای مدنظر در مدل نظری، به جز مسیر خودشیفتگی-اخلاق تحصیلی را ترسیم و آزمون نمود. همچنین بررسی مندرجات جدول ۱ و مقادیر چولگی و

1. Sig= ۰/۰۰۰
2. Sig= ۰/۰۰۰
3. Sig= ۰/۰۰۰
4. Sig= ۰/۰۰۰
5. Sig= ۰/۰۰۰
6. Sig= ۰/۶۹۷
7. Sig= ۰/۰۰۰
8. Sig= ۰/۰۰۰
9. Sig= ۰/۰۰۰
10. Sig= ۰/۰۰۰

کشیدگی حاکی از این است که در هر پنج متغیر مقادیر در محدوده نرمال ± 3 قرار گرفته و در نتیجه از توزیع نرمالی برخوردار هستند. بدین ترتیب پیش فرض نرمال بودن توزیع داده ها نیز محقق می گردد. در ادامه بررسی عدم هم خطی چندگانه متغیرها با استفاده از شاخص های VIF و Tolerance نشان داد که متغیرها با احراز مقادیر $1/48$ ، $1/38$ ، $1/12$ و $1/10$ برای VIF و مقادیر $0/67$ ، $0/72$ ، $0/90$ و $0/91$ برای Tolerance در محدوده نرمال (زیر ۲ برای VIF و نزدیک به ۱ و بالای $0/20$ برای Tolerance) جای گرفته اند. در نهایت بررسی استقلال منابع خطا با استفاده از آزمون دوربین-واتسون^۱ نشان داد که اندازه این آزمون با احراز مقدار $1/80$ در محدوده بحرانی (بین $1/5$ الی $2/5$) جای گرفته است؛ بنابراین تمامی پیش فرض های روش تحلیل مسیر محقق گردیده است. در ادامه مدل ساختاری پژوهش در تصویر ۲ و شاخص های برازش آن در جدول ۳ ارائه گردیده است:

تصویر ۲. مدل ساختاری (اندازه گیری شده) پژوهش

جدول ۳. شاخص های برازش مدل ساختاری

شاخص	CMIN/DF	DF	RMSEA	GFI	AGFI	NFI	CFI	RFI
مقادیر مدل	۲/۰۴	۱	۰/۰۵۴	۰/۹۹	۰/۹۷	۰/۹۹	۰/۹۹	۰/۹۲
بازه قابل قبول	< ۵	-	< ۰/۰۸	< ۰/۹۰	< ۰/۹۰	< ۰/۹۰	< ۰/۹۰	< ۰/۹۰

مندرجات جدول ۳ حاکی از این است که مدل اندازه‌گیری شده پژوهش حاضر، از برازش مطلوبی برخوردار است، چرا که مقادیر به‌دست‌آمده از شاخص‌های برازش حاکی از این است که تمامی شاخص‌ها در آستانه مطلوب جای گرفته‌اند. در همین راستا بررسی مقادیر به‌دست‌آمده نشان می‌دهد که در میان شاخص‌های برازش مقتصد، CMIN/DF و RMSEA با احراز مقادیر ۲/۰۴ و ۰/۰۵۴ در آستانه مطلوب جای گرفته‌اند. همچنین از بین شاخص‌های برازش مطلق نیز شاخص‌های AGFI و GFI به ترتیب با مقادیر ۰/۹۹ و ۰/۹۷ در محدوده مطلوب جای دارند. درنهایت شاخص‌های NFI، CFI و RFI به‌عنوان شاخص‌های برازش تطبیقی با اندازه‌های به ترتیب ۰/۹۹، ۰/۹۹ و ۰/۹۲ در محدوده مطلوب قرار دارند. در ادامه ضرایب اثرات مستقیم متغیرهای برون‌زا درون‌زا در جدول ۴ ارائه گردیده است:

جدول ۴. برآورد ضریب اثر مستقیم متغیرهای برون‌زا بر متغیرهای درون‌زا

متغیر مستقل	متغیر وابسته	ضریب اثر استاندارد	ضریب اثر غیراستاندارد	خطا	مقدار t	معنی‌داری
ماکیاولیسم	اخلاق تحصیلی	-۰/۲۰	-۰/۲۳	۰/۰۶۸	-۳/۳۷۲	۰/۰۰۰
جامعه‌ستیزی		-۰/۱۳	-۰/۱۷	۰/۰۷۷	-۲/۲۱۵	۰/۰۲۷
ماکیاولیسم	محق‌پنداری	۰/۱۶	۰/۲۴	۰/۰۸۶	۲/۸۰۳	۰/۰۰۵
جامعه‌ستیزی		۰/۱۲	۰/۲۰	۰/۰۹۴	۲/۰۹۱	۰/۰۳۷
خودشیفتگی		۰/۱۰	۰/۱۴	۰/۰۶۶	۲/۱۰۲	۰/۰۳۶
اخلاق تحصیلی		-۰/۲۷	-۰/۳۶	۰/۰۶۴	-۵/۵۵۴	۰/۰۰۰

$P < ۰/۰۱$

مندرجات جدول ۴ نشان می‌دهد که اثر مستقیم صفات تاریک ماکیاولیسم و جامعه‌ستیزی بر اخلاق تحصیلی به ترتیب با مقادیر -۰/۲۰ و -۰/۱۳ منفی و معنی‌دار است. همچنین اثر مستقیم صفات تاریک ماکیاولیسم، جامعه‌ستیزی و خودشیفتگی بر محق‌پنداری تحصیلی به ترتیب با مقادیر ۰/۱۶، ۰/۱۲ و ۰/۱۰ مثبت و معنی‌دار و اثر مستقیم اخلاق تحصیلی بر محق‌پنداری تحصیلی با مقدار -۰/۲۷ منفی و معنی‌دار است. در ادامه جهت بررسی اثرات غیرمستقیم از آزمون بوت‌استراپ به شرح جدول ۵ استفاده شد:

جدول ۵. مقادیر اثرات غیرمستقیم با استفاده از روش بوت استراپ

متغیر مستقل	متغیر میانجی	متغیر وابسته	حد پایین	حد بالا	اندازه اثر	سطح معنی داری
ماکیاولیسم	اخلاق تحصیلی	محق پنداری تحصیلی	۰/۰۴۱	۰/۱۲۵	۰/۰۷۴	۰/۰۰۰
جامعه ستیزی			۰/۰۳۳	۰/۱۱۷	۰/۰۶۹	۰/۰۰۱

$P < ۰/۰۱$

مندرجات جدول ۵ نشان می دهد که اخلاق تحصیلی با مقدار اثر ۰/۰۷۴ قادر به میانجی گری رابطه بین ماکیاولیسم و محق پنداری است. همچنین این متغیر قادر است با مقدار اثر ۰/۰۶۹ رابطه بین جامعه ستیزی و محق پنداری تحصیلی را میانجی گری نماید.

بحث و نتیجه گیری

هدف از پژوهش حاضر بررسی رابطه بین صفات سه گانه تاریک شخصیت (ماکیاولیسم، جامعه ستیزی، خودشیفتگی) با محق پنداری تحصیلی به میانجی گری اخلاق تحصیلی بود. نتایج به دست آمده نشان داد که اخلاق تحصیلی قادر به میانجی گری رابطه بین ماکیاولیسم و جامعه ستیزی با محق پنداری است، درحالی که چنین نقشی را در رابطه بین خودشیفتگی و محق پنداری تحصیلی ایفا نمی کند. این یافته ها حاکی از آن بودند که هرچند هر سه ویژگی تاریک شخصیتی (ماکیاولیسم، جامعه ستیزی و خودشیفتگی) می توانند مستقیماً پیش بینی کننده محق پنداری تحصیلی باشند، اما تنها دو ویژگی ماکیاولیسم و جامعه ستیزی هستند که تحت سازوکار تضعیف اخلاق تحصیلی می توانند منجر به رفتارهای محق پندارانه شوند.

در همین راستا، میانجی گری اخلاق تحصیلی در رابطه بین ماکیاولیسم و محق پنداری تحصیلی، کم و بیش همسو با یافته های Moshagen و همکاران (2018)، DiLalla و همکاران (2021)، Kinne و همکاران (2022) و Shafait and Sahibzada (2025) است که بیان کرده اند افراد ماکیاولیست به دلیل دیدگاه ابزاری و دستکاری گرانه نسبت به روابط انسانی، تمایلی ژنتیکی و تکاملی برای برتری، موفقیت، انتفاع شخصی و به دنبال آن نادیده گرفتن هنجارها و اصول اخلاقی و اجتماعی دارند (Moshagen et al., 2018؛ Vernon et al., 2008). همچنین بر اساس نظریه اجبار نیز، این افراد برای ارضای میل به سلطه گری و کنترل خود، هنجارهای اخلاقی را دور می زنند

(Shafait & Sahibzada, 2025). در تبیین یافته فوق، می‌توان چنین بیان داشت که افراد ماکیاولیست به دلیل جهان‌بینی ابزاری و هزینه-فایده‌نگری که دارند (Moshagen et al., 2018) به منظور کسب برتری و موفقیت، روی به سازوکارهای گسستی اخلاقی آورده و به سهولت نسبت به دیگران هنجارهای اخلاقی خود را غیرفعال کرده و نادیده بگیرند (Bandura, 2011؛ Gajda et al., 2023). به دنبال این گسست و تضعیف هنجارهای اخلاقی، زمینه شناختی برای بروز محق‌پنداری فراهم می‌شود؛ چراکه فرد رفتارهای دستکاری‌کننده برای کسب برتری و موفقیت را مجاز شمرده و خود را ملزم به رعایت هنجارها و اخلاقیات نمی‌داند. بدین ترتیب انتظارات غیرواقع‌بینانه و بدون زحمت برای موفقیت و توقع رفتار ویژه از سوی مراجع قدرت را حق خود دانسته و آن‌ها را در راستای نیل به اهداف می‌بیند.

به همین ترتیب، نقش میانجی اخلاق تحصیلی در ارتباط بین جامعه‌ستیزی و محق‌پنداری تحصیلی نیز کم‌ویش با نتایج DiLalla و همکاران (2021)، Kinne et al., (2022)، Karim (2022)، Darakhshanfar و همکاران (2025) و Zewail (2025) همسو است. افرادی که دارای ویژگی‌های جامعه‌ستیزانه هستند، به لحاظ ژنتیکی و تکاملی (Vernon et al., 2008؛ Moshagen et al., 2018). معمولاً از تکانشگری، همدلی پایین، درونی‌سازی ضعیف ارزش‌های اخلاقی، و تمایل به زیر پا گذاشتن مداوم هنجارهای اجتماعی برخوردارند (Sajadinezhad & Tavallaee, 2025) و همین امر پابندی به هنجارها را برای آن‌ها دشوار می‌کند. در تبیین یافته فوق می‌توان چنین بیان داشت که افراد جامعه‌ستیز، به دلیل درونی‌سازی ضعیف ارزش‌های اخلاقی (Moshagen et al., 2018) و همدلی پایین (Dilalla et al., 2021)، هنجارهای اخلاقی و تحصیلی را نه به عنوان تعهداتی درونی و عواملی جهت رعایت حقوق دیگران، بلکه به عنوان محدودیت خارجی و اجباری تلقی کرده و با استفاده از گسست اخلاقی آن‌ها را غیرفعال می‌کنند. از سوی دیگر تکانشگری و ضعف در خودتنظیمی (Srirejeki et al., 2023) باعث می‌شود که این افراد قادر به در نظر گرفتن منافع بلندمدت نبوده و تنها موفقیت‌های کوتاه‌مدت را مدنظر قرار بدهند. به دنبال این امر، این افراد روی به رفتارهای محق‌پندارانه می‌آورند تا منافع کوتاه‌مدت خود که غالباً تکانشگرانه هستند را تأمین کنند.

باین حال، در ارتباط با صفت خودشیفتگی، نتایج نشان داد که اخلاق تحصیلی قادر به میانجی گری رابطه آن با محق پنداری تحصیلی نیست. اگرچه خودشیفتگی با محق پنداری تحصیلی رابطه مثبت و مستقیم دارد، اما میان خودشیفتگی و اخلاق تحصیلی ارتباط معناداری دیده نشد. این یافته با نتایج Wallace and Baumeister (2002)، Nehrlich et al., (2019)، و Leniarska و همکاران (2024) هم خوان است. در راستای تبیین یافته فوق، به نظر می رسد ویژگی خودشیفته، یک ویژگی پیچیده نسبت به دو صفت دیگر است. بر این اساس پژوهش ها نشان می دهد که برخی از انواع خودشیفتگی ها به دلیل تمایل به حفظ تصویر اجتماعی مطلوب خود، در ظاهر ممکن است اصول اخلاقی و هنجاری را رعایت کنند، هرچند ممکن است در باطن دارای انتظارات افراطی و خودمحورانه هستند، درحالی که سایر خودشیفته ها فاقد رفتارهای اخلاقی و مبتنی بر آداب هستند (Wallace & Baumeister, 2002؛ Leniarska et al., 2024). از آنجا که رفتار خودشیفته وار اغلب با نیاز به تأیید اجتماعی همراه است (Sheldon et al., 2020)، این افراد ممکن است به صورت آشکار با هنجارهای اخلاقی تعارض پیدا نکنند، اما درعین حال سعی در رعایت هنجارها و اخلاقیات اجتماعی و سازمانی داشته باشند تا از این طریق انتظار برخورد ویژه و امتیاز خاص از دیگران داشته باشند. این الگو نشان می دهد که اگرچه خودشیفتگی به طور مستقیم بر محق پنداری اثر می گذارد، اما این تأثیر مستقل از سازوکار اخلاق تحصیلی است. در تبیینی دیگر می توان بیان داشت که احتمالاً چون خودشیفته ها اعتقاد دارند که ویژگی هایی برتر از دیگران (به لحاظ هوشی، استعدادی و جذابیت) دارند، ذاتاً مستحق رفتار ویژه هستند، توجه خاص و موفقیت بدون تلاش از سوی دیگران هستند و برای نیل به این امر نیازی به هنجارشکنی و بی اخلاقی ندارند. همچنین، تفاوت های فرهنگی نیز می توانند در این زمینه نقش داشته باشد؛ به طوری که احتمالاً در فرهنگ های جمع گرا، تمایل به حفظ وجهه اجتماعی، به خصوص برای افراد خودشیفته که گرایش به جلب توجه و تحسین دیگران دارند ممکن است از بروز آشکار رفتارهای غیراخلاقی جلوگیری کند.

به عنوان جمع بندی، پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش میانجی اخلاق تحصیلی در رابطه بین صفات تاریک شخصیت و محق پنداری تحصیلی صورت پذیرفت. نوآوری این پژوهش در بررسی سازوکار میانجی گرانه اخلاق تحصیلی در رابطه بین صفات سه گانه تاریک شخصیت و محق پنداری از یک سو و بررسی آن در بافت فرهنگی جامعه ایرانی از سوی دیگر بود. یافته های این پژوهش در

مجموعه با نتایج پژوهش‌های پیشین در زمینه ارتباط صفات تاریک شخصیت با رفتارهای ضد هنجاری هم‌راستا هست (Moshagen et al., 2018؛ Derakhshanfar et al., 2024؛ Karim, 2022؛ Zewail, 2025). همچنین این یافته‌ها با مطالعاتی که تضعیف اخلاق تحصیلی را عامل بروز رفتارهای ناهنجار مانند تقلب یا مطالبه ناعادلانه نمره می‌دانند (Poff, 2023؛ Srirejeki et al., 2022) همسو است. در عین حال ادغام این سه سازه روان‌شناختی در قالب یک مدل فرضی و بررسی جوانب آن در محیط‌های تحصیلی، مهم‌ترین تفاوت این پژوهش با سایر پژوهش‌های مشابه بود. به‌طور کلی، ماکیاویلیسم و جامعه‌ستیزی از طریق سازوکار گسست اخلاقی، فقدان همدلی و ناتوانی در تنظیم هیجان به تضعیف اخلاق تحصیلی منجر شده، و سبب‌ساز بروز محق‌پنداری تحصیلی می‌شوند؛ در حالی که خودشیفتگی از طریق سازوکاری دیگر و مستقل از نقش اخلاق تحصیلی، با ظهور و بروز محق‌پنداری تحصیلی در ارتباط است. همچنین نظر به اینکه هیچ پژوهشی عاری از محدودیت نیست، می‌توان در پژوهش حاضر به برخی محدودیت‌ها از جمله: استفاده از نمونه‌گیری در دسترس که لزوم تعمیم‌پذیری و تفسیر یافته‌ها را محتاطانه می‌کند، استفاده از روش خودگزارشی که ممکن است تحت تأثیر سوگیری‌های پاسخ‌دهی به‌ویژه در سنجش صفات تاریک باشد، و تمرکز بر جامعه آماری دانشجویان شهر تبریز، که تعمیم‌پذیری نتایج را به لحاظ سنی و جغرافیایی محدود می‌کند، همچنین استفاده از ابزاری که قادر به تفکیک انواع فرعی خودشیفتگی باشد، توصیه می‌گردد. اشاره نمود؛ بنابراین، پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های آتی با استفاده از نمونه‌های تصادفی‌تر و در جوامع متفاوت‌تر تکرار شوند. همچنین توصیه می‌گردد در پژوهش‌های آتی از روش‌های دیگری چون مصاحبه به‌عنوان مکملی برای گردآوری داده‌ها استفاده شود به‌علاوه توجه به سازوکار دخیل در تأثیر خودشیفتگی بر محق‌پنداری تحصیلی نیز می‌تواند در پژوهش‌های آینده مورد توجه واقع گردد تا تصویری کامل‌تر و جامع‌تر از تأثیر صفات تاریک شخصیت بر محق‌پنداری تحصیلی و رفتارهای ناهنجار محیط‌های آکادمیک به دست آید.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

نویسندگان اصول اخلاقی را در انجام و انتشار این پژوهش علمی رعایت نموده‌اند و این موضوع مورد تأیید همه آنهاست.

مشارکت نویسندگان

تمامی نویسندگان مشارکت برابری در مفهوم‌سازی، جمع‌آوری داده و نگارش مقاله داشتند.

تعارض منافع

بنا بر اظهار نویسندگان این مقاله تعارض منافع ندارد.

حامی مالی

مقاله حاضر فاقد حامی مالی بوده است.

سپاسگزاری

از شرکت‌کنندگان گرامی از بابت شرکت در پژوهش و نیز داوران محترم به خاطر ارائه نظرهای ساختاری و علمی سپاسگزاری می‌شود.

ORCID

Fatemeh Maroofi

 <http://orcid.org/0009-0000-1702-6336>

Farid Neshat Gharamaleki

 <http://orcid.org/0009-0001-5560-4405>

Reyhaneh Maroofi

 <http://orcid.org/0009-0000-9404-0705>

منابع

- تولایی، فاطمه، و سجادی‌نژاد، مرضیه‌السادات. (۱۴۰۴). پیش‌بینی قلدری سایبری بر اساس صفات تاریک شخصیت، خودافشایی آنلاین و دشواری در تنظیم هیجان: نقش میانجی عزت‌نفس در دانش‌آموزان. *مجله روان‌شناسی*، ۲۹ (۱)، ۳۵-۴۷.
<https://dorl.net/dor/20.1001.1.18808436.1404.29.1.5.3>
- جعفری، سعید، و برزگر بفرونی، کاظم. (۱۴۰۴). مدل ساختاری اهمال‌کاری تصمیم‌گیری بر اساس نیاز به شناخت: نقش واسطه‌ای راهبردهای یادگیری خودتنظیمی. *فصلنامه روان‌شناسی تربیتی*، ۲۱ (۷۷)، ۲۰۷-۲۳۶.
<https://doi.org/10.22054/jep.2025.84713.4149>
- درخشان‌فر، روح‌الله، بهروزی، ناصر، حاجی یخچالی، علیرضا، و آتش‌افروز، عسگر. (۱۴۰۴). رابطه صفات سه‌گانه تاریک شخصیت و رفتارهای غیرمولد تحصیلی با نقش میانجی محق‌پنداری تحصیلی. *مطالعات روان‌شناسی تربیتی*، ۲۲ (۵۷)، ۱۲۱-۱۴۸.
<https://doi.org/10.22111/jeps.2025.49568.5799>
- رفیعی، فاطمه، مؤیدفر، همایون، و کیانی، قمر. (۱۴۰۴). نقش میانجی رفتار کمک‌خواهی بین والدگری هلیکوپتری و محق‌پنداری تحصیلی در دانشجویان. *نشریه مدیریت/ارتقای سلامت*، ۱۴ (۱)، ۸۱-۹۱.
<https://doi.org/10.22034/JHPM.14.1.81>
- سلامت، سیده‌پریسا، و فولادچنگ، محبوبه. (۱۴۰۳). نقش هویت تحصیلی در کمک‌طلبی و محق‌پنداری تحصیلی دانشجویان. *مجله دانشکده علوم پزشکی شیراز*، ۱۲ (۲)، ۲۲۳-۲۳۳.
<https://doi.org/10.30476/smsj.2024.99170.1424>
- شکیبا راد، خسرو، جدیدی، هوشنگ، تقوایی‌نیا، علی، و مروتی، ذکراه. (۱۴۰۲). پیش‌بینی اخلاق تحصیلی بر اساس پنج عامل شخصیت با نقش میانجی درگیری تحصیلی و شیفتگی تحصیلی. *فصلنامه تعالی مشاوره و روان‌درمانی*، ۱۲ (۴۸)، ۴۱-۴۹.
<https://sanad.iau.ir/fa/Article/932180>
- گل‌پرور، محسن. (۱۳۸۹). بررسی نقش اخلاق تحصیلی، عدالت و بی‌عدالتی آموزشی در رفتارهای مدنی تحصیلی دانشجویان. *فصلنامه اندیشه‌های تازه در علوم تربیتی*، ۵ (۴)، ۲۵-۴۱.
<https://www.sid.ir/paper/356704/fa>
- محمدی، مهدی، و حسینی، سیده‌حانیه. (۱۴۰۴). طراحی مدل پیشگیری قلدری سایبری مبتنی بر مشارکت دانش‌آموز، مدرسه و والدین-رویکرد فراترکیب نظریه‌ساز. *فصلنامه روان‌شناسی تربیتی*، ۲۱ (۷۵)، ۱۵۷-۲۰۵.
<https://doi.org/10.22054/jep.2024.78796.3990>

مهدی، مینا، و فولادچنگ، فهیمه. (۱۳۹۷). بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس محق‌پنداری تحصیلی. *روان‌شناسی تحولی: روان‌شناسان ایرانی*، ۱۵(۵۷)، ۱۱۱-۱۰۱.

<https://www.sid.ir/paper/101392/en>

یوسفی، رحیم، احمدی، عزت‌اله، و میرزازاده، افسانه. (۱۴۰۰). اعتباریابی متقاطع مدل صفات پنج‌گانه تاریک شخصیت. *فصلنامه پژوهش‌های نوین روان‌شناختی*، ۱۶(۶۱)، ۹۵-۱۱۰.

<https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.27173852.1400.16.61.8.1>

References

- Bandura, A. (2011). Moral disengagement. In D. J. Christie (Ed.), *The encyclopedia of peace psychology*. Wiley-Blackwell.
- Bertl, B., Andrzejewski, D., Hyland, L., Shrivastava, A., Russell, D., & Pietschnig, J. (2019). My grade, my right: Linking academic entitlement to academic performance. *Social Psychology of Education*, 22(4), 775–893. <https://doi.org/10.1007/s11218-019-09509-2>
- Boswell, S. S. (2012). "I deserve success": Academic entitlement attitudes and their relationships with course self-efficacy, social networking, and demographic variables. *Social Psychology of Education*, 15(3), 353–365. <https://doi.org/10.1007/s11218-012-9184-4>
- Chowning, K., & Campbell, N. J. (2009). Development and validation of a measure of academic entitlement: Individual differences in students' externalized responsibility and entitled expectations. *Journal of Educational Psychology*, 101(4), 982–997. <https://doi.org/10.1037/a0016351>
- Curtis, G. J., Correia, H. M., & Davis, M. C. (2022). Entitlement mediates the relationship between dark triad traits and academic misconduct. *Personality and Individual Differences*, 191, Article 111563. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2022.111563>
- Darakhshanfar, R., Behroozi, N., Hajiyakhchali, A., & Atashafrouz, A. (2025). The relationship between the dark traits personality and counterproductive academic behaviors with the mediating role of academic entitlement. *Journal of Educational Psychology Studies*, 22(57), 121–148. <https://doi.org/10.22111/jeps.2025.49568.5799> [In Persian]
- DiLalla, L. F., Diaz, E., & Jamnik, M. R. (2021). Toward the dark side: Temperament, personality, and genetics related to antisocial behaviors. In *Behavior genetics of temperament and personality* (pp. 193–213). Springer. https://doi.org/10.1007/978-1-0716-0933-0_7
- Ellis, J., Bacon-Baguley, T., & Otieno, S. (2021). Academic entitlement in physician assistant students. *The Journal of Physician Assistant Education*, 32(1), 1–9. <https://doi.org/10.1097/JPA.0000000000000335>

- Foley, M. (2020). *Academic incivility: Can the Dark Triad personality traits predict academic entitlement?* [Doctoral dissertation, Walden University]. ProQuest Dissertations & Theses Global.
- Fromuth, M. E., Bass, J. E., Kelly, D. B., Davis, T. L., & Chan, K. L. (2019). Academic entitlement: Its relationship with academic behaviors and attitudes. *Social Psychology of Education*, 22(5), 1153–1167. <https://doi.org/10.1007/s11218-019-09517-2>
- Gajda, A., Morón, M., Królik, M., Małuch, M., & Mraczek, M. (2023). The Dark Tetrad, cybervictimization, and cyberbullying: The role of moral disengagement. *Current Psychology*, 42(27), 23413–23421. <https://doi.org/10.1007/s12144-022-03456-6>
- Golparvar, M. (2010). Investigating the role of academic ethics, justice, and educational injustice in students' academic civic behaviors. *New Thoughts on Education*, 5(4), 25–41. [In Persian]
- Jafari, S., & Barzegar Bafrooei, K. (2025). The structural model of decisional procrastination based on the need for cognition: The mediating role of self-regulated learning strategies. *Educational Psychology*, 21(77), 207–236. <https://doi.org/10.22054/jep.2025.84713.4149> [In Persian]
- Kapoor, H., & Kaufman, J. C. (2022). Unbound: The relationship among creativity, moral foundations, and dark personality. *The Journal of Creative Behavior*, 56(2), 182–193. <https://doi.org/10.1002/jocb.519>
- Karim, D. N. (2022). Linking dark triad traits, psychological entitlement, and knowledge hiding behavior. *Heliyon*, 8(7), Article e09896. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2022.e09896>
- Khan, F. M., Khan, A., Ahmed, S. S., Naz, A., Salim, M., Zaheer, A., & Rashid, U. (2025). The Machiavellian, narcissistic, and psychopathic consumers: A systematic review of dark triad. *International Journal of Consumer Studies*, 49(2), Article e70018. <https://doi.org/10.1111/ijcs.70018>
- Kinne, B. L., Goehring, M. T., & Williams, B. L. (2022). Academic entitlement and its potential educational consequences: A scoping review. *Journal of Physical Therapy Education*, 36(2), 115–121. <https://doi.org/10.1097/JTE.0000000000000231>
- Kline, R. B. (2023). *Principles and practice of structural equation modeling* (5th ed.). Guilford Press.
- Knepp, K. A., & Knepp, M. M. (2022). Academic entitlement decreases engagement in and out of the classroom and increases classroom incivility attitudes. *Social Psychology of Education*, 25(5), 1113–1134. <https://doi.org/10.1007/s11218-022-09716-4>
- Leniarska, M., Zeigler-Hill, V., Turek, A., & Zajenkowski, M. (2024). Can narcissists be thankful? Narcissistic personality traits and aspects of gratitude. *Personality and Individual Differences*, 229, Article 112749. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2024.112749>

- Lin, M., Wolke, D., Schneider, S., & Margraf, J. (2020). Bullying history and mental health in university students: The mediator roles of social support, personal resilience, and self-efficacy. *Frontiers in Psychiatry*, 10, Article 960. <https://doi.org/10.3389/fpsyt.2019.00960>
- Mahbad, M., & Fooladchang, F. (2018). Investigating the psychometric properties of the Academic Entitlement Scale. *Developmental Psychology: Iranian Psychologists*, 15(57), 101–111. [In Persian]
- Miller, B. K. (2013). Measurement of academic entitlement. *Psychological Reports*, 113(2), 654–674. <https://doi.org/10.2466/17.08.PR0.113x25z1>
- Mohammadi, M., & Hosseini, S. H. (2025). Designing a cyberbullying prevention model based on the participation of students, schools and parents: A theory-generating meta-synthesis approach. *Educational Psychology*, 21(75), 157–205. <https://doi.org/10.22054/jep.2024.78796.3990> [In Persian]
- Moshagen, M., Hilbig, B. E., & Zettler, I. (2018). The dark core of personality. *Psychological Review*, 125(5), 656–688. <https://doi.org/10.1037/rev0000111>
- Nehrlich, A. D., Gebauer, J. E., Sedikides, C., & Schoel, C. (2019). Agentic narcissism, communal narcissism, and prosociality. *Journal of Personality and Social Psychology*, 117(1), 142–165. <https://doi.org/10.1037/pspp0000190>
- Oelrich, S., & Chwolka, A. (2024). When deviants talk: The role of Dark Triad traits and moral reasoning in whistleblowing. *Journal of Management Control*, 35(3), 333–369. <https://doi.org/10.1007/s00187-024-00375-3>
- Paulhus, D. L., & Williams, K. M. (2002). The dark triad of personality: Narcissism, Machiavellianism, and psychopathy. *Journal of Research in Personality*, 36(6), 556–563. [https://doi.org/10.1016/S0092-6566\(02\)00505-6](https://doi.org/10.1016/S0092-6566(02)00505-6)
- Poff, D. C. (2023). Academic ethics and academic integrity. In D. C. Poff & A. C. Michalos (Eds.), *Encyclopedia of business and professional ethics* (pp. 11–16). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-030-22767-8_405
- Rafiei, F., Moayedfar, H., & Kiani, Q. (2025). The mediating role of help-seeking behavior between helicopter parenting and academic entitlement in students. *Journal of Health Promotion Management*, 14(1), 81–91. <https://doi.org/10.22034/jhpm.14.1.81> [In Persian]
- Sajadinezhad, M. S., & Tavallaee, F. (2025). Predicting cyber bullying based on dark personality traits, online self-disclosure and difficulty in emotion regulation: A mediating role of self-esteem among students. *Journal of Psychology*, 29(1), 35–47. [In Persian]
- Salamat, S. P., & Fooladchang, M. (2024). Investigating the influence of academic identity on students' academic help-seeking behavior and sense of entitlement. *Sadra Medical Journal*, 12(2), 223–233. <https://doi.org/10.30476/smsj.2024.99170.1424> [In Persian]
- Scholz, D. D., Zimmermann, J., Moshagen, M., Zettler, I., & Hilbig, B. E. (2024). Theoretical and empirical integration of "dark" traits and socially aversive

- personality psychopathology. *Journal of Personality Disorders*, 38(3), 241–267. <https://doi.org/10.1521/pedi.2024.38.3.241>
- Shafait, Z., & Sahibzada, U. F. (2025). "I deserve better grades." Compliance-gaining perspective of dark triad traits, power distance and academic entitlement in Chinese higher education. *Kybernetes*, 54(4), 2224–2244. <https://doi.org/10.1108/K-08-2023-1454>
- Shakiba Rad, K., Jadidi, H., Taghvaei Nia, A., & Morovvati, Z. (2024). Prediction of academic ethics based on five personality factors with the mediating role of educational engagement and academic flow. *Journal of Excellence in Counseling and Psychotherapy*, 12(4), 1–15. [In Persian]
- Sheldon, K. M., Sedikides, C., Ntoumanis, N., Corcoran, M., & Titova, L. (2020). Narcissism and social motives: Successful pursuit of egosystem goals boosts narcissism. *Self and Identity*, 19(7), 841–862. <https://doi.org/10.1080/15298868.2019.1690036>
- Smith, L. M. (2021). *Entitlement at school: Linking noncompliance to academic entitlement* [Doctoral dissertation, Liberty University]. Scholars Crossing.
- Srirejeki, K., Faturokhman, A., Praptapa, A., & Irianto, B. S. (2023). Understanding academic fraud: The role of dark triad personality and situational factor. *Journal of Criminal Justice Education*, 34(2), 147–168. <https://doi.org/10.1080/10511253.2022.2068630>
- Van Scotter, J. R., & Roglio, K. D. D. (2020). CEO bright and dark personality: Effects on ethical misconduct. *Journal of Business Ethics*, 164(3), 451–475. <https://doi.org/10.1007/s10551-018-4061-5>
- Vernon, P. A., Villani, V. C., Vickers, L. C., & Harris, J. A. (2008). A behavioral genetic investigation of the Dark Triad and the Big 5. *Personality and Individual Differences*, 44(2), 445–452. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2007.09.007>
- Wallace, H. M., & Baumeister, R. F. (2002). The performance of narcissists rises and falls with perceived opportunity for glory. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82(5), 819–834. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.82.5.819>
- Yousefi, R., Ahmadi, E., & Mirzazadeh, A. (2021). Cross-validation of the dark pentad personality traits model. *Journal of Modern Psychological Researches*, 16(61), 95–110. [In Persian]
- Zewail, M. G. A.-D. (2025). Dark triad personality and its relation with psychological entitlement and academic misconduct among university students: Predictive differential study. *Al-Azhar Journal of Educational, Psychological and Social Research*, 44(205), 35–100. <https://doi.org/10.21608/jsrep.2025.409282>